

והדל לא ימעיט". – אמר רבי אבון: אף בפרשה הזאת נאמר בה שלש תרומות.

"בחמשה עשר בו קורין את המגילה בכרכים". – לא כן אמר רבי חלבו, רב חונה, רב בשם רבי חייה רבה: הכל יוצאין בארבעה עשר, שהוא זמן קריאתה!?

אור לישירים

היה חייב לתת מחצית השקל (כך היה בימי משה), ובכסף הזה נקנו קורבנות הציבור למשכן הבאים לכפרה על ישראל (בדפוסים המאוחרים נוספו שלושת הפסוקים הללו בנוסח הירושלמי).

בבבלי מגילה כטב, אמרו: תני רב יוסף: שלש תרומות הן (שבפרשת שקלים נזכר שלוש פעמים "תרומת ה"): של מזבח למזבח (לקורבנות שעל המזבח - "לתת את תרומת ה' לכפר על נפשותיכם"), ושל אדנים לאדנים ("מחצית השקל תרומה לה"), ושל בדק הבית לבדק הבית ("כל העובר על הפקודים... ייתן תרומת ה'", שלא ניתנה בו קצבה).

תרומת מזבח בבבלי היא תרומת שקלים בירושלמי, ותרומת בדק הבית בבבלי היא תרומת המשכן בירושלמי.

בפסיקתא רבתי פרשה י נאמר: "כי תישא את ראש" - אמר רבי שמואל בן נחמן: שלוש תרומות יש כאן, תרומה הראשונה ("מחצית השקל תרומה לה") של אדני המשכן.

☆☆☆

במשנה שנינו: "**בחמשה עשר בו קורין את המגילה בכרכים**".

מציעים קושיה (על התנא במשנה): **לא כן אמר** – (וכי) לא כך אומר (כאן התחלת מקבילה בירושלמי מגילה א,א) **רבי חלבו** (אמורא בדור השלישי) בשם **רב חונה** (רב הונא, גדול אמוראי בבל בדור השני) שאמר בשם **רב** (אמורא בבלי בדור הראשון, מגדולי האמוראים) שאמר **בשם רבי חייה רבה** – הגדול (בדור המעבר שבין התנאים לאמוראים): **הכל יוצאין בארבעה עשר, שהוא זמן קריאתה** – ארבעה עשר באדר הוא עיקר זמן קריאת המגילה בכל המקומות, ולכן הכל יוצאים ידי חובת קריאתה ביום הזה, אפילו בני כרכים?! (בתמיהה) – ואם כן, מדוע אין המשנה אומרת שבארבעה עשר באדר הכל קוראים את המגילה, כמו שהיא אומרת שבחמישה עשר בו קוראים את המגילה בכרכים? (אילו לא היו יוצאים ידי חובת קריאת המגילה בכרכים בארבעה עשר, אין לתמוה מדוע אין המשנה כאן אומרת שבארבעה עשר באדר קוראים את המגילה בכפרים ובעיירות גדולות, כמו ששנינו במשנה ראש מסכת מגילה, כיוון שאין

שכשעלו ישראל מן הגולה היו שוקלים דרכונות (שני סלעים, שהם ארבעה שקלים), חזרו לשקול סלעים (שני שקלים), חזרו לשקול טבעין (חצאי סלעים, והם השקלים של המשנה), וביקשו לשקול דינרים. – אמר רבי שמעון: אף על פי כן, יד כולן שווה (בכל זמן היו כולם נותנים אותו סכום, בין מחצית השקל, בין פחות ממנו, בין יותר ממנו, לא הרבו עליו ולא מיעטו ממנו, נמצא שיש לשקלים קצבה), אבל חטאת - זה מביא בסלע וזה מביא בשתיים וזה מביא בשלוש (כל אחד יכול להביא קורבן חטאת בכמה שירצה, הרי שאין לה קצבה).

מה שאמרו במאמר הזה שבירושלמי על תרומת שקלים: "מה שירצו יתנו, ובלבד שתהא יד כולן שווה", הוא כדעת רבי שמעון במשנה זו וכלשונו.

במאמר הזה נמנו בתחילה שלוש התרומות לפי סדרן שנאמרו בפרשה הזאת, ובסוף נמנו שלוש התרומות לפי החילוק שביניהן בכמות נתינתן: תרומת המשכן שאין לה קצבה, תרומת שקלים שיש לה קצבה אך אפשר לשנות את הקצבה, ותרומת אדנים שיש לה קצבה קבועה.

נראה שיש לשנות את הגרסה במאמר הזה ולגרוס את הפסוק "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט" לגבי תרומת שקלים ולא לגבי תרומת אדנים, והפסוק הזה מלמד, שבתרומת שקלים תהא יד כולם שווה, אף שהם יכולים לתת מה שירצו (וכן כתב ב"עלי תמר"). גם לפי הפירוש למאמר להלן של רבי אבון, הפסוק הזה מתייחס לתרומת שקלים.

אמר רבי אבון (מגדולי אמוראי ארץ ישראל בדור החמישי): **אף בפרשה הזאת** – בפרשת שקלים (שמות ל,יא-טז), **נאמר בה שלש תרומות** – גם בפרשה הזאת נצטוו ישראל על תרומה שלוש פעמים, כמו בפרשה שלמעלה, ושלוש התרומות הן: תרומת אדנים, תרומת שקלים ותרומת המשכן, כאמור לעיל. "זֶה יִתְּנוּ כָּל הָעֶבֶר עַל הַפְּקָדִים... מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָהּ לַה'" (שמות ל,יג) – זו תרומת אדנים, שכל אחד מישראל שמנו אותו במפקד היה חייב לתת מחצית השקל, והכסף הזה הוצא לעשיית האדנים במשכן; "כָּל הָעֶבֶר עַל הַפְּקָדִים... יִתֵּן תְּרוּמַת ה'" (שמות ל,יד) – זו תרומת המשכן, שבפסוק זה לא ניתנה קצבה; "הָעֶשֶׂיר לֹא יִרְבֶּה וְהַדֵּל לֹא יִמְעִיט מִמִּחְצֵית הַשֶּׁקֶל, לְתַת אֶת תְּרוּמַת ה' לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם" (שמות ל,טו) – זו תרומת שקלים, שכל אחד מישראל